

NRD Omgevingsvisie Heusden

**Notitie Reikwijdte en Detailniveau ten behoeve
van de milieueffectrapportage**

projectnummer 0465451.100
definitief
28 september 2021

NRD Omgevingsvisie Heusden

Notitie Reikwijdte en Detailniveau ten behoeve van de milieueffectrapportage

projectnummer 0465451.100

definitief
28 september 2021

Auteurs

J.J. Verhoeven
J.W. van Veen

Opdrachtgever

Gemeente Heusden
Julianastraat 34
5251 ED VLIJMEN

datum vrijgave	beschrijving revisie	gecontroleerd	vrijgave
	definitief		

Inhoudsopgave

Blz.

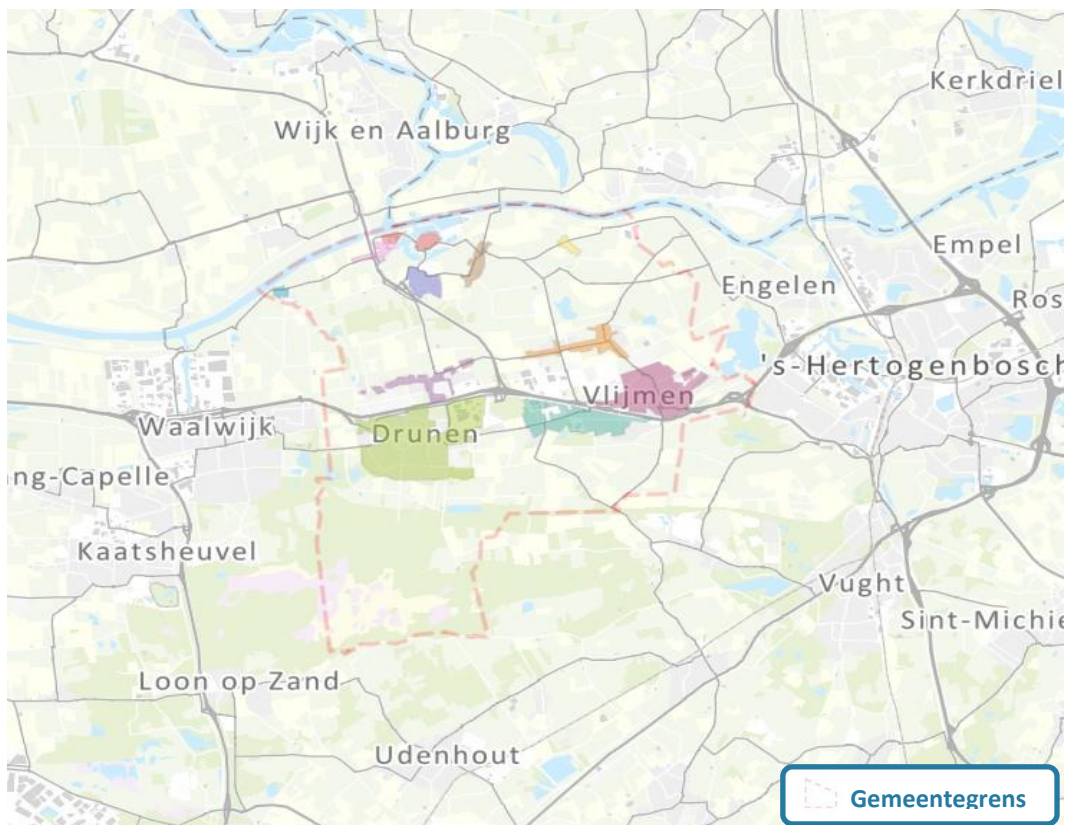
1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel van de omgevingseffectrapportage	2
1.3	Proces	3
1.4	Leeswijzer	3
2	Omgevingswet, Omgevingsvisie en OER	4
2.1	Omgevingswet	4
2.2	Omgevingsvisie	4
2.3	Van MER naar OER	5
3	Gebiedsbeschrijving	6
3.1	Algemene beschrijving	6
3.2	Regionale context	6
3.3	Historische ontwikkeling	6
4	Omgevingsvisie Heusden	8
4.1	Proces van Omgevingsvisie Heusden	8
4.2	Opgaven vanuit de Omgevingsvisie	8
4.3	Oplossingsrichtingen	10
4.4	Ontwerp omgevingsvisie	11
5	Aanpak van het OER	12
5.1	Stappen in het OER	12
5.2	Leefomgevingsfoto	12
5.3	Afweging en beoordeling	12
5.3.1	Beoordeling op vijf domeinen	12
5.3.2	Dashboards	15
5.3.3	Aanscherpen van de omgevingsvisie	15
5.4	Monitoring en evaluatie	16
5.5	Detailniveau	16
5.6	Plangebied en studiegebied	16

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Vooruitlopend op de komst van de Omgevingswet stelt de gemeente Heusden een omgevingsvisie op. De Omgevingswet bundelt alle wet- en regelgeving op het gebied van onder andere ruimtelijke ordening en milieu. Deze wet brengt het beleid voor de fysieke leefomgeving samen. De omgevingsvisie, een verplicht instrument onder de Omgevingswet, beschrijft dit beleid op hoofdlijnen. In de omgevingsvisie zet de gemeente Heusden de koers uit op weg naar 2040.

De omgevingsvisie wordt opgesteld voor het hele grondgebied van de gemeente Heusden. Het vervangt de huidige structuurvisies voor onder andere natuur, energie, verkeer en vervoer, water en milieu. De omgevingsvisie bevat de hoofdlijnen van het beleid voor de fysieke leefomgeving en geeft richting aan de verdere uitwerking in programma's, regelgeving (zoals omgevingsplannen en verordeningen), vergunningen en projectbesluiten of omgevingsplanactiviteiten.

Figuur 1.1 Gemeentegrens Heusden

De omgevingsvisie stelt de kaders voor toekomstige ontwikkelingen, zoals woningbouw, infrastructurele ingrepen of de aanleg van groen en water. Voor deze kaderstellende plannen is

het doorlopen van de m.e.r.-procedure en het opstellen van een MER verplicht¹. Deze verplichting volgt uit de Wet milieubeheer.

MER: van milieu naar fysieke leefomgeving

De wettelijke bepalingen voor de m.e.r. zijn opgenomen in de Wet milieubeheer. Het doel van de m.e.r. is om de milieubelangen mee te laten wegen in de besluitvorming. Hierbij wordt echter al jaren verder gekeken dan alleen de milieueffecten. Onder andere duurzaamheid en gezondheid zijn thema's die steeds urgenter worden en daarom structureel een plaats krijgen in de afweging van belangen. Het MER beperkt zich daarom niet alleen tot de milieueffecten, maar beschouwt alle relevante thema's van de fysieke leefomgeving. De term 'milieu' is eigenlijk te beperkt. Nieuwe termen, zoals een Omgevingseffectrapport (OER), sluiten beter aan bij omgevingsvisies.

1.2 Doel van de omgevingseffectrapportage

De Wet milieubeheer omschrijft het doel van de milieueffectrapportage als 'het meewegen van de milieubelangen' bij de besluitvorming. Het rapport dat hierbij opgesteld wordt (het OER) moet de gemeente de juiste informatie bieden om keuzes te maken voor de invulling van de omgevingsvisie en uiteindelijk over de vaststelling van de omgevingsvisie.

Doel van het Omgevingseffectrapport

Het OER beoordeelt de voorgenomen ontwikkelingen uit de omgevingsvisie op de effecten op de fysieke leefomgeving. Dat is het belangrijkste doel van het OER. Een tweede belangrijke taak van het OER is het verkennen en beoordelen van alternatieven of belangrijke keuzes voor deze ontwikkelingen. De omgevingseffectrapportage is bedoeld om omgevingseffecten die optreden door vaststelling van de omgevingsvisie in beeld te brengen en te beoordelen. Daarbij aansluitend draagt het Omgevingseffectrapport bij aan het beoordelen of en hoe deze omgevingseffecten bijdragen aan de opgaven en ambities voor Heusden.

Het hoofddoel van de omgevingseffectrapportage bestaat uit twee zaken:

1. Het in beeld brengen en beoordelen van de omgevingseffecten op de fysieke leefomgeving
2. Het beoordelen van alternatieven of belangrijke keuzes die bijdrage aan de opgaven en ambities voor Heusden

Wat hiervoor onderzocht wordt en hoe dit onderzoek opgezet wordt is in de hoofdstukken 4 en 5 verder toegelicht.

Doel van de notitie Reikwijdte en Detailniveau

De notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is in de eerste plaats bedoeld om bekend te maken dat bij de Omgevingsvisie Heusden een OER opgesteld wordt. De NRD vormt hiermee de formele start van de m.e.r.-procedure. De NRD beschrijft op hoofdlijnen wat er in het OER wordt onderzocht (reikwijdte) en op welke wijze dit onderzoek wordt uitgevoerd (detailniveau). Dit wordt samen

¹ De procedure voor de milieueffectrapportage wordt afgekort tot m.e.r. (met kleine letters en puntjes ertussen), het bijbehorende Milieueffectrapport tot MER (met hoofdletters, zonder puntjes ertussen).

aangeduid als de reikwijdte en detailniveau van het OER. De NRD kan gezien worden als de onderzoekagenda voor het Omgevingseffectrapport.

1.3 **Proces**

Deze NRD is gekoppeld aan de totstandkoming van de Omgevingsvisie Heusden. Parallel aan het proces van de omgevingsvisie wordt de procedure van de m.e.r. (waar deze NRD onderdeel van uitmaakt) doorlopen.

De NRD ligt van 21 oktober tot 1 december 2021 ter inzage. De ter inzagelegging van de ontwerp omgevingsvisie volgt in het nieuwe jaar. Een ieder is in de gelegenheid zijn of haar zienswijze in te dienen.

1.4 **Leeswijzer**

Na dit inleidende hoofdstuk vervolgt de NRD met een korte toelichting op de Omgevingswet en de bijbehorende instrumenten in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 3 beschrijft beknopt het gebied waar de Omgevingsvisie (heel de gemeente) betrekking op heeft, de Omgevingsvisie Heusden zelf is in hoofdstuk 4 beschreven. Hoofdstuk 5 beschrijft en beoordeelt de opgaven die in de Omgevingsvisie benoemd worden. Deze beoordeling vormt de opmaat naar de onderzoeksopgave voor het OER, zoals beschreven in hoofdstuk 6. Tot slot geeft hoofdstuk 7 inzicht in de opzet van het onderzoek van het OER.

2 Omgevingswet, Omgevingsvisie en OER

2.1 Omgevingswet

Naar verwachting treedt de Omgevingswet in 2022 inwerking. Met de Omgevingswet wordt het beleid op het gebied van onder andere ruimtelijke ordening, milieu en mobiliteit gebundeld. De Omgevingswet staat voor een goede balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. De nieuwe wet zorgt voor minder en overzichtelijkere regels, een samenhangende benadering van leefomgeving, ruimte voor lokaal maatwerk en betere en snellere besluitvorming. De Omgevingswet leidt daarmee tot een nieuw stelsel van plannen en instrumenten om de fysieke leefomgeving vorm te geven. Voor de gemeente gaat het om de volgende plannen en instrumenten:

- De Omgevingsvisie, met een beschrijving van de gewenste ontwikkeling van de fysieke leefomgeving;
- Het Omgevingsplan, waarin de juridische regels worden opgenomen die bepalen wat inwoners, ondernemers en organisaties wel en niet kunnen doen in die fysieke leefomgeving;
- Het Programma, hierin kunnen gemeenten aangeven hoe ze bepaalde doelen voor de fysieke leefomgeving willen bereiken;
- Omgevingsvergunningen, die (in aanvulling op het Omgevingsplan) specifiek voor een project op activiteit aangeven onder welke voorwaarden dat mag. (bijvoorbeeld het bouwen van een woning).

Met de omgevingsvisie zet de gemeente Heusden een eerste stap in de richting van het nieuwe stelsel om de fysieke leefomgeving vorm te geven.

2.2 Omgevingsvisie

In de omgevingsvisie legt de gemeente haar ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vast. De gemeente stelt één omgevingsvisie voor het hele grondgebied vast. Daarnaast kan de gemeente samen met een andere gemeente of met de provincie gezamenlijke of regionale omgevingsvisie opstellen. De omgevingsvisie op basis van de Omgevingswet in ieder geval een beschrijving geven van:

- De kwaliteit van de fysieke leefomgeving;
- Voorgenomen ontwikkelingen, gebruik, beheer, bescherming en behoud van het grondgebied;
- Het te voeren integrale beleid.

De omgevingsvisie is vormvrij, de gemeente mag bepalen hoe zij hier invulling aan geeft. Een omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte (wonen, werken, recreëren), duurzaamheid, water, milieu, natuur, landschap, gezondheid, veiligheid, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. Daarmee is de omgevingsvisie breder dan hoe de structuurvisies werden opgesteld.

2.3 Van MER naar OER

De wetgeving rond de milieueffectrapportage is opgenomen in afdeling 16.4 van de Omgevingswet en in hoofdstuk 11 en bijlage V bij het Omgevingsbesluit. Voor de m.e.r. verandert er Inhoudelijk niet veel, maar procedureel zijn er wel wijzigingen.

Conform de Omgevingswet wordt er naast milieueffecten breder gekeken naar effecten op de fysieke leefomgeving. Door de verbrede scope bij een omgevingsvisie past het beter om te werken met een omgevingseffectrapport (OER). In deze NRD en de verdere procedure worden de termen omgevingseffectrapportage en OER gebruikt. De termen m.e.r. en MER worden alleen gebruikt als verwezen wordt naar de wettelijke bepalingen uit de Wet milieubeheer.

Er vindt ook een vermindering van de onderzoekslasten plaats. Bijvoorbeeld door het beter benutten van al bestaande onderzoeksinformatie en eerdere milieueffectrapporten. Ook het introduceren van een plan-m.e.r.-beoordeling voor bepaalde plannen of programma's zorgt voor vermindering van de onderzoekslasten. Daarnaast is het detailniveau in een omgevingsvisie op een hoger abstractieniveau, dit betekent dat er minder gedetailleerde onderzoeken nodig zijn.

3 Gebiedsbeschrijving

Dit hoofdstuk bevat een beknopte beschrijving van de gemeente Heusden. De historische ontwikkeling, het ruimtegebruik en enkele gebiedskenmerken zijn hier beschreven. In het OER wordt een uitgebreide gebiedsbeschrijving (voor alle relevante thema's van de leefomgeving) opgenomen.

3.1 Algemene beschrijving

Heusden is een groene gemeente met elf kernen in een verstedelijkt gebied ten westen van 's-Hertogenbosch. De gemeente is een schakelgemeente tussen de regio's Noordoost Brabant en de regio Midden-Brabant, waarbinnen het tevens deel uit maakt van de Langstraat. Kenmerkend voor Heusden is de verscheidenheid in landschappelijke structuren. Ten noorden van Heusden loopt de rivier de Bergsche Maas en ten zuiden van Heusden zijn de Loonse en Drunense Duinen te vinden. De gemeente bestaat uit een open buitengebied dat wordt doorbroken door de A59 en verschillende kernen. De kernen Drunen, Vlijmen, Nieuwkuijk, Haarsteeg en Elshout liggen dicht tegen elkaar aan en vormen aan weerszijden van de A59 een bebouwingslint middenin de gemeente. Deze zijn ter plaatse van de zandrug (Naad van Brabant) ontstaan en vervolgens doorgroeid doordat ze aan de belangrijkste ontsluitingswegen lagen. De kern Heusden Vesting is een vestingstad en heeft een kenmerkende eigen identiteit met veel cultuurhistorische bebouwing. De kernen Herpt, Hedikhuizen, Heesbeen en Doeveren liggen in open gebieden en hebben een landschappelijke ligging. Het huidige dorp Oudheusden is in de jaren 50 van de vorige eeuw ontstaan om de bevolkingsgroei van Heusden Vesting op te vangen. Vooral ten behoeve van de arbeiders van de Verolme scheepswerf en de conservenfabriek Jonker Fris. Ten noorden van de Loonse en Drunense Duinen ligt het buurtschap Giersbergen dat niet alleen een startpunt vormt voor wandel- en fietstochten door het duingebied, maar ook door zijn monumentale bebouwing een bezienswaardigheid op zich is.

3.2 Regionale context

Ten oosten van de gemeente Heusden bevindt zich 's-Hertogenbosch. Een grote stad, waar vooral de inwoners aan de oostzijde van de gemeente sterk op gericht zijn. De bereikbaarheid van 's-Hertogenbosch is goed vanuit de gemeente. Ten westen van de gemeente bevindt zich Waalwijk en ten zuiden Tilburg. De inwoners van Drunen en Elshout zijn vooral gericht op Waalwijk. Vanuit Heusden wordt in verschillende regionale samenwerkingsverbanden met deze steden en regio's gewerkt.

3.3 Historische ontwikkeling

De kenmerken en kwaliteiten van de gemeente Heusden hangen samen met de historie van de gemeente. De dijk kronkelt door de gemeente heen en kenmerkt de strijd tegen het water en is een belangrijke recreatieve schakel die kernen verbindt. De verschillende landschapstypen maakten de gemeente een aantrekkelijke locatie voor verschillende vormen van grondgebruik. De heidevelden en bossen op het zandgebied leverden plaggenmest, eikenschors en hout, terwijl de kleigronden in de rivierkomgebieden en de veengronden voor beweiding van het vee werden gebruikt.

Het deel ten zuiden van Elshout en Haarsteeg, is onderdeel van het zandgebied. Dit is ontstaan in de laatste ijstijd. De wind had vrij spel op de zanderige bodem, wat maakte dat er dekzanden werden afgezet. Daardoor is de grote dekzandrug ontstaan. Het gebied van de Loonse en Drunense Duinen is een Nationaal Park. Andere natuurgebieden van betekenis zijn De Hooibroeken ten zuiden van Heesbeen en Oudheusden, Sompen en Zooislagen ten noorden van Haarsteeg, De Baardwijkse Overlaat ten westen van Drunen en het Vlijmens Ven ten zuiden van Vlijmen. Het hoogteverschil tussen het noordelijk en zuidelijk deel van de gemeente is ongeveer 15 meter. De oeverwallen rondom de Bergsche Maas zijn laag en vlak ten opzichte van het zuidelijk deel van de gemeente. Het Oude Maasje is een smal riviertje dat door het noordelijk deel van de gemeente loopt. De rivier zette sediment af waardoor de oeverwallen werden opgezet. De Vesting Heusden is het meest herkenbare element en maakt deel uit van de zuiderwaterlinie. Naar het zuiden toe loopt het terrein hoog op en zijn de grote kernen te vinden.

4 Omgevingsvisie Heusden

4.1 Proces van Omgevingsvisie Heusden

Op 12 mei 2020 heeft de gemeenteraad de Startnotitie Omgevingsvisie vastgesteld. Deze startnotitie beschrijft op hoofdlijnen de ambities en uitgangspunten voor het traject om te komen tot een omgevingsvisie. Daarnaast beschrijft de startnotitie een eerste verkenning van integrale thema's die voor de gemeente Heusden van belang zijn en straks een plek moeten krijgen in de omgevingsvisie.

De omgevingsvisie wordt samen met bewoners, ondernemers en organisaties, jong en oud ontwikkeld. Naast allerlei één op één interviews hebben in de eerste helft van 2021 diverse bijeenkomsten plaatsgevonden waarin betrokkenen hun visie op de toekomst hebben gedeeld, namelijk:

- Drie thematische bijeenkomsten met organisaties en professionals, rondom de thema's de mens, het landschap en de economie van Heusden;
- Een brede online bijeenkomst met de Provincie Noord-Brabant;
- Verscheidene online bijeenkomsten met de verschillende Buurt Bestuurt comités;
- Gesprekken met de jeugdburgemeesters en jongerenambassadeurs;
- De toekomstkoffer reisde langs basisscholen en verpleeghuizen;
- Campertour Heusden: de toekomstcamper bezocht alle elf kernen om met bewoners in gesprek te gaan;
- Botsproefbijeenkomst rondom ambities;
- Brede bijeenkomst rondom opgaven en oplossingsrichtingen.

Ook met het college van B&W en de gemeenteraad hebben verschillende sessies plaatsgevonden. Daarnaast zijn er veel waardevolle reacties binnen gekomen via het online formulier.

4.2 Opgaven vanuit de Omgevingsvisie

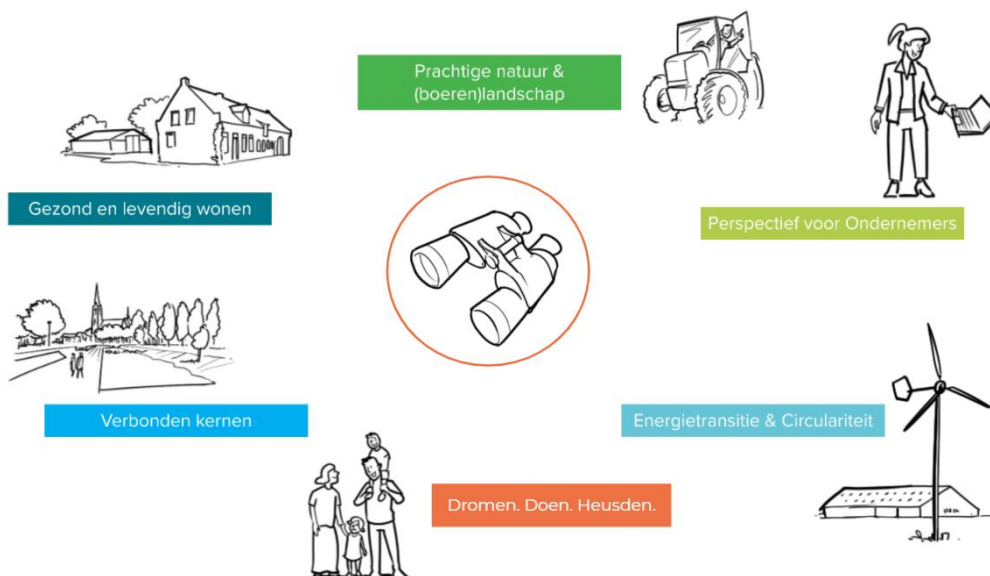
De volgende zes thema's zijn gaandeweg geïdentificeerd. Ze omvatten de grootste aandachtspunten voor de omgevingsvisie:

1 Verbonden Kernen

De gemeente Heusden kent elf kernen. Ze zijn verschillend van grootte, opbouw, geschiedenis en ontwikkeling. Sommige bestaan vooral uit boerderijen, andere hebben een levendige dorpskern en weer anderen zijn een toeristische trekpleister. In de gesprekken klinkt trots door op de eigen kern. De samenvoeging van de kernen tot een gemeente is alweer geruime tijd achter de rug. En de afgelopen jaren is veel aandacht geweest voor het individuele DNA van de kernen. Voor de komende jaren geven Heusdenaren aan dat het eigene van de kernen zich nog verder kan doorontwikkelen, ten bate van zowel de eigen kern en van de kracht van het geheel.

2 Gezond en Levendig Wonen

Heusdenaren zijn behoorlijk tevreden over hun gemeente. Nergens scoren de buurten in de gemeente volgens de Leefbarometer een onvoldoende. En flinke delen van de gemeente Heusden worden uitstekend benoemd. Als we naar de toekomst kijken zien we een aantal

thema's die aandacht vragen als gevolg van veranderingen in demografie en klimaat: een passende woningvoorraad, versteende woongebieden en daarmee gepaard gaande hittestress, luchtkwaliteit en de beschikbaarheid van voorzieningen.

3 Prachtige Natuur en Boerenlandschap

Heusden vormt een groen hart, ingeklemd tussen Waalwijk en Den Bosch. Kenmerkend is het vlakke landschap, met uitgestrekte landbouwgronden en her en der een stuk bos of een vennetje. Vanaf de dijk vormen de dorpskernen bakens in dit vergezicht. Dit typische boerenlandschap moet gekoesterd worden. Tegelijkertijd is ruimte schaars en staat de prachtige natuur onder druk. Het buitengebied zoals we dat nu in Heusden kennen is niet voldoende duurzaam. Voor een toekomstbestendig buitengebied moet gebouwd worden aan robuuste structuren, verbonden natuur en een betrouwbaar watersysteem. Zodat de kernen en het omliggende landschap één levend geheel vormen.

4 Perspectief voor Ondernemers

Op dit moment vind je in Heusden diverse bedrijvigheid, variërend in omvang, type en sector. Sterk is Heusden in productie. De verwachting is dat bedrijvigheid slimmer en kleinschaliger wordt. Daarnaast kan in de toekomst in de dorpskernen een veranderend koopgedrag optreden, waardoor de levendigheid en vitaliteit van winkelstraten en -centra mogelijk onder druk komt te staan. De economische toekomst is grillig, maar biedt ook kansen. Met name gelet op de huidige maatschappelijke ontwikkelingen rondom corona moeten we ons afvragen waar Heusdenaren in de toekomst werken. Er ontstaat meer behoefte aan flexibiliteit, tegelijkertijd moet ondernemers houvast worden geboden.

5 Op weg naar CO2 neutraal en gesloten circulaire ketens

Heusden heeft samen met de andere gemeenten in regio Hart van Brabant de Regionale Energie en Klimaat Strategie opgesteld. Hierin is de aanpak voor de energietransitie en klimaatadaptatie verkend. Per gemeente wordt deze nu verder uitgewerkt in de 'Transitievisie warmte'. Via Heel Heusden Duurzaam en het Klimaatplein wordt er al veel samengewerkt aan de plannen. Diverse

kernen hebben ambitieuze ideeën om de transitie in hun eigen kern mogelijk te maken en deze ook ten goede te laten komen aan de eigen gemeenschap.

6 Dromen Doen Heusden

Sociaal samenleven betekent elkaar vertrouwen, uitgaan van het goede van de mens en samen werken aan de gezamenlijke toekomst, zoals de bekende lijfspreuk van Heusden ook stelt. Heusden kent lokaal hechte gemeenschappen, waar men zelf initiatief neemt en met elkaar voor elkaar zorgt. Echter, het is geen vanzelfsprekendheid dat in iedere kern of buurt samenwerking zomaar ontstaat. Goed nabuurschap vraagt bewoners die mondig en vaardig zijn in zelforganisatie en buurten met voldoende sociale cohesie waar initiatief in tot bloei kan komen. Waar dit minder aanwezig is biedt actieve facilitatie uitkomst, tot het moment dat de gemeenschap het zelf kan overpakken. Het samenwerken binnen de gemeente, met professionals, vrijwilligers, ondernemers en bewoners, heeft een gedeelde visie nodig waarin keuzes worden gemaakt en waarbinnen ieder zijn rol kan pakken. Integraal denken, doen en financieren is daarbij noodzakelijk. En het mag soms best wat spannender of experimenteler.

De thema's kennen een aantal opgaven. Voor de leesbaarheid zijn deze in drie thema's geclusterd, maar een aantal opgaven kan aan verschillende thema's verbonden worden.

GEZOND EN LEVENDIG WONEN

1. De mismatch tussen de woningvraag nu en straks en de huidige woningvoorraad
2. Verduurzaming van de woningvoorraad
3. De benodigde ingrepen voor de klimaatopgave in de bebouwde omgeving
4. De sociale en maatschappelijke voorzieningen en leefbaarheid

PRACHTIGE NATUUR EN BOERENLANDSCHAP

5. De klimaatopgave: waterbeheer en droogte
6. De economische toekomst van de boeren in de gemeente
7. De kwaliteitsborging en kwalitatieve ontwikkeling van de natuurgebieden
8. De beleving van het buitengebied door bewoners en recreanten
9. De ruimtelijke inpassingen benodigd voor het lokaal opwekken van energie

PERSPECTIEF VOOR ONDERNEMERS

10. Aantrekkelijke dorpscentra en voorzieningen
11. Impuls in toerisme en recreatie
12. Aantrekkelijke en flexibele werkomgeving
13. Goede bereikbaarheid voor werknemers en bedrijven
14. Voorbereiding op de circulaire economie

4.3 Oplossingsrichtingen

In het proces van ophalen zijn gesprekken gevoerd met allerlei partijen in de gemeente om de aanpak van de opgaven uit de vorige paragraaf verder uit te werken. Ook met de gemeenteraad zijn de oplossingsrichtingen verkend. In dit proces zijn ook de verschillende opgaven met elkaar in verband gebracht om te onderzoeken waar de uitdagingen voor een samenhangende omgevingsvisie liggen.

Voor de opgaven worden in de komende periode de oplossingsrichtingen en mogelijke beleidsmaatregelen uitgewerkt, die (een deel van) de te kiezen richting voor de Omgevingsvisie beschrijven. Er wordt breed en creatief gezocht naar de mogelijkheden om de vragen per opgave te beantwoorden.

4.4 Ontwerp omgevingsvisie

Dankzij de wijze die in voorgaande paragrafen beschreven is, kunnen gaandeweg de voorkeuren voor de oplossingsrichtingen worden bepaald. Het OER ondersteunt dit keuzep proces door de verschillende oplossingsrichtingen op milieueffecten, samenhang, kansen en risico's te beoordelen. De beoordeling en aanbevelingen uit het OER worden vervolgens in de ontwerp omgevingsvisie verwerkt. Deze gaat ter inzage met het OER als bijlage. Rond dit document zal er weer een oproep aan bewoners en andere stakeholders gedaan worden om input te leveren.

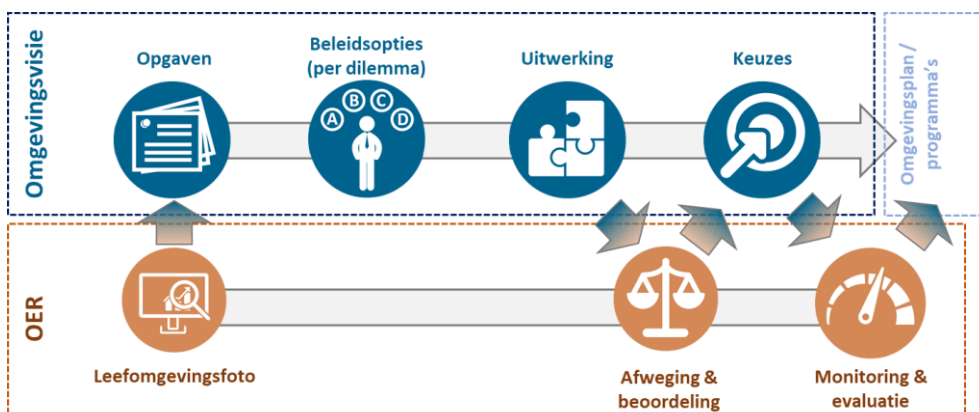
Er is bewust voor gekozen om geen omvangrijke scenario's of alternatieven te onderzoeken met het OER. Dit zou betekenen dat de keuzes enkel op hoofdlijnen met het OER worden afgewogen, terwijl op dat detailniveau weinig te zeggen is over concrete milieueffecten en aanbevelingen. Het OER kan sterker worden ingezet door de richting op hoofdlijnen bij te sturen en concretisering van de visie met aandacht voor het belang van de fysieke leefomgeving te ondersteunen. Dit geeft ook de juiste rol aan de gemeenteraad, bewoners en andere stakeholders: zij staan aan de lat om richting te kiezen. Het OER helpt de gemeenteraad vervolgens om de gekozen richting in de praktijk te brengen.

5 Aanpak van het OER

Het doel van het OER is het onderzoeken hoe de omgevingsvisie de leefomgeving van de gemeente Heusden beïnvloedt. Hiervoor wordt een impactbeoordeling uitgevoerd. In dit hoofdstuk wordt toegelicht hoe deze impactbeoordeling wordt ingestoken.

5.1 Stappen in het OER

We onderscheiden drie hoofdstappen in het OER, die aansluiten op het visievormingsproces. In de navolgende paragrafen worden de stappen nader toegelicht. Onderstaand zijn de stappen gevisualiseerd.

Figuur 5.1 Stappen in het OER op hoofdlijnen

5.2 Leefomgevingsfoto

De eerste stap naar het OER is het in beeld brengen van de huidige en toekomstige staat van de leefomgeving. Hiervoor wordt een Leefomgevingsfoto (LOF) opgesteld. Met de cijfers en feiten uit de Leefomgevingsfoto wordt inzicht verkregen over hoe de leefomgeving er op dit moment uitziet. Deze informatie wordt aan gevuld met trends en ontwikkelingen. Dit zijn autonome veranderingen van de leefomgeving. Daarmee ontstaat een beeld van de kansen en risico's die de komende jaren in de gemeente kunnen ontstaan. Een eerste versie van de leefomgevingsfoto is gebruikt om de opgaven voor de omgevingsvisie te bepalen.

De Leefomgevingsfoto en de trends en ontwikkelingen vormen samen de referentiesituatie. Dit is de situatie in 2040 zonder het beleid van de omgevingsvisie. Door de keuzes en het beleid van de omgevingsvisie af te zetten tegen de referentiesituatie wordt duidelijk wat de impact van de visie is op de leefomgeving.

5.3 Afweging en beoordeling

5.3.1 Beoordeling op vijf domeinen

De impactbeoordeling wordt uitgevoerd aan de hand van een beoordelingskader. Het kader bestaat uit vijf domeinen die overeenkomen met de vijf ruimtelijke opgaven voor de Omgevingsvisie Heusden: ‘gezond en levendig wonen’, ‘prachtige natuur en boerenlandschap’, ‘perspectief voor ondernemers’, ‘verbonden kernen’ en ‘op weg naar CO2 neutraal en gesloten circulaire ketens’.

Tabel 55.1 Het beoordelingskader

Domein	Thema	Uitleg thema
Gezond en levendig wonen	Milieu	Geluid, luchtkwaliteit, geur, bodemkwaliteit en straling
	Gezonde omgeving	Gezonde openbare ruimte en ruimte voor sporten en bewegen
	Veiligheid	Externe veiligheid, verkeersveiligheid, hoogwaterveiligheid en omgevingsveiligheid
Prachtige natuur en boerenlandschap	Natuur	Natura 2000, NNN en biodiversiteit
	Historisch kapitaal	Cultuurhistorie, archeologie en landschap
	Klimaatadaptatie	Hittestress, droogtestress en wateroverlast
	Bodem, water en ondergrond	Waterkwaliteit, grondwaterstanden, watersysteem
Perspectief voor ondernemers	Economie en werkgelegenheid	Werkgelegenheid, arbeidspotentieel, kenmerken van de economie, opleiding en inkomen
Verbonden kernen	Wonen	Woningvoorraad, kwaliteit van woningen, kwaliteit van woonomgeving, sociaal-economische leefbaarheid
	Bereikbaarheid	Doorstroming wegennet, multimodale bereikbaarheid, kwaliteit van logistieke knooppunten
	Sociale aspecten	Sociale cohesie, levendigheid, sociale veiligheid, voorzieningenniveau
Op weg naar CO2 neutraal en gesloten circulaire ketens	Energie en grondstoffen	Energiegebruik, duurzame energieopwekking, emissie broeikasgassen, gebruik primaire grondstoffen

Gezondheid en levendig wonen

Op dit domein treden positieve effecten op als sprake is van een afname van milieuhinder die optreedt door bijvoorbeeld luchtverontreiniging of geluidemissies. Ook zijn er positieve effecten als een maatregel leidt tot een omgeving die (meer) bijdraagt aan het stimuleren van gezond gedrag, zoals sport en bewegen. Het voorkomen van ongevallen en mitigeren van veiligheidsrisico's wordt eveneens positief beoordeeld.

Een negatieve beoordeling wordt gegeven als de keuze leidt tot een toename van verontreiniging en/of hinder, van gezondheidseffecten en/of van veiligheidsrisico's. Ook wanneer een keuze

ongezond gedrag stimuleert of leidt tot toename van risico's voor kwetsbare groepen is dit aanleiding voor een negatieve beoordeling.

Prachtige natuur en (boeren)landschap

Op dit domein treden positieve effecten op als een maatregel bijdraagt aan een toekomstbestendig natuurlijk systeem, waarbij de fysieke leefomgeving is afgestemd op de aanwezige functie(s) en het klimaat. Maatregelen waarmee verstoring van processen - als gevolg van klimaatverandering - wordt voorkomen worden positief beoordeeld. Daarnaast wordt een positieve beoordeling gegeven als de keuze leidt tot meer omgevingskwaliteit. Die kwaliteiten kunnen betrekking hebben op landschap, cultuurhistorie, archeologie, ondergrond, water en natuur.

Een negatieve beoordeling wordt gegeven wanneer de keuze bijdraagt aan toename van risico's als gevolg van klimaatverandering, zoals droogtestress, hittestress en wateroverlast. Ook bij aantasting van historisch en landschappelijk kapitaal of van het opnamevermogen van het natuurlijke milieu, waaronder effecten op de biodiversiteit, de kwaliteit en omvang van natuur- en groengebieden en het watersysteem leidt dit tot een negatieve beoordeling en (andere) aanwezige waarden in de fysieke leefomgeving wordt een negatieve beoordeling gegeven. Wanneer de (relatieve) kwaliteit en het regeneratievermogen van de natuurlijke hulpbronnen en ecosysteemdiensten wordt aangetast, is dat ook een reden voor een negatieve beoordeling.

Verbonden kernen

Met verbonden kernen worden economische en maatschappelijke aspecten van de fysieke leefomgeving bedoeld. Een positieve beoordeling wordt gegeven als een maatregel leidt tot een betere afstemming van de woningmarkt op de behoefte. Ook keuzes die bijdragen aan de levendigheid, sociale cohesie en een passend voorzieningenniveau worden positief beoordeeld. Het bieden van een betere bereikbaarheid van woon- en werklocaties wordt eveneens positief beoordeeld.

Een negatieve beoordeling wordt gegeven wanneer keuzes leiden tot knelpunten in de bereikbaarheid, scheve verhoudingen op de woningmarkt of een onvoldoende voorzieningenniveau. Ook wanneer keuzes leiden tot verlies aan sociaal kapitaal en sociale cohesie wordt dit negatief beoordeeld.

Op weg naar CO2 neutraal en gesloten circulaire ketens

Wanneer keuzes bijdragen aan de energietransitie, de transitie naar een circulaire economie en naar kringlooplandbouw, dan wordt dit positief beoordeeld. Voorbeelden van positieve gevolgen zijn beperking van de CO₂-uitstoot, vergroenen van de energiebalans; reductie van het gebruik van grondstoffen; stimulering van hergebruik en duurzaam en meervoudig ruimtegebruik. In principe worden maatregelen die bijdragen aan een goede balans tussen de (toekomstige) maatschappelijke behoeften en de draagkracht van de fysieke leefomgeving positief beoordeeld.

Een negatieve beoordeling wordt gegeven aan maatregelen die deze balans (verder) in gevaar brengen, bijvoorbeeld doordat deze leiden tot onomkeerbare milieugevolgen, de productie van afvalstoffen of (onevenredige) uitputting van natuurlijke hulpbronnen. Ook wanneer een keuze de mogelijkheid tot duurzaam, doelmatig en meervoudig ruimtegebruik in de toekomst onmogelijk maakt, kan een negatieve beoordeling worden gegeven.

Perspectief voor ondernemers

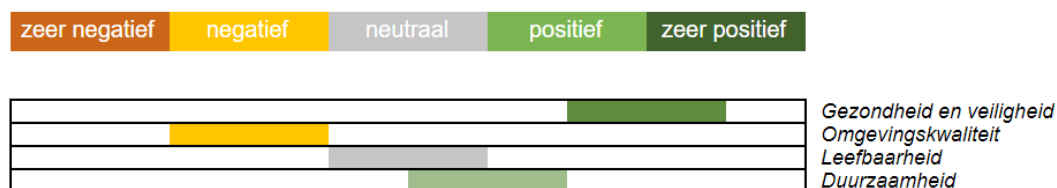
Bij dit domein wordt gekeken naar de kwaliteit van Heusden als vestigingsplaats, de economie, recreatie en toerisme. Als er meer mogelijkheden worden gecreëerd om te ondernemen en te werken in de gemeente, levert dat een positieve beoordeling op. Of als een keuze bijdraagt aan een toekomstbestendige economie, met werklocaties en banen die passen bij het arbeidspotentieel en opleidingen die passen bij de vacatures. Bij de beoordeling wordt ook meegewogen of perspectief voor lokale ondernemers en bewoners wordt geboden. Keuzes waarmee vooral banen elders worden gecreëerd, maar waar de bewoners en ondernemers binnen Heusden weinig profijt van hebben, leveren geen positieve beoordeling op.

Een negatieve beoordeling wordt gegeven als een keuze ertoe leidt dat het ondernemersklimaat in de gemeente verslechtert, wanneer belangrijke economische sectoren in gevaar komen, of het toekomstperspectief van individuele bedrijven significant wordt beperkt. Ook eventuele risico's voor de (lokale) economie op de lange termijn worden in een negatieve beoordeling verwerkt.

5.3.2 Dashboards

Op basis van bovenstaande domeinen worden bouwstenen uit de voorkeursrichting voor de Omgevingsvisie beoordeeld. Deze beoordeling wordt gevisualiseerd door middel van een dashboard (zie hieronder). Met dit dashboard is in één oogopslag te zien wat de impact is van keuzes ten opzichte van de referentiesituatie.

Voorbeeld

De scores worden toegekend op basis van expert judgement. De score kan variëren van zeer negatief tot zeer positief. Een neutrale beoordeling wordt toegekend als het betreffende toekomstbeeld geen wezenlijke impact heeft op het domein. Positieve en negatieve beoordelingen worden toegekend op basis van de beschrijving in de vorige paragraaf. Het verschil tussen een positieve (of negatieve) en een zeer positieve (of zeer negatieve) beoordeling is relatief. Een extremere beoordeling wordt gegeven wanneer een alternatief op meerdere subthema's significante effecten veroorzaakt of leidt tot essentiële kansen of risico's. De beoordeling wordt per domein toegelicht.

5.3.3 Aanscherpen van de omgevingsvisie

De beoordelingen worden visueel samengevat in deze dashboards. Tekstueel zal er ook aandacht geschonken worden aan de samenhang tussen de verschillende bouwstenen en de mogelijkheden om tot positievere effecten te komen. Dit levert een set aan aanbevelingen en mitigerende maatregelen op, die bij het opstellen van de ontwerp omgevingsvisie kunnen worden betrokken.

Ook de doorwerking van de omgevingsvisie in programma's en het omgevingsplan komt hierbij aan bod.

5.4 Monitoring en evaluatie

De omgevingsvisie is de basis voor de ontwikkeling van Heusden tot 2040 en zal met de gemeente mee veranderen. Met het OER wordt de basis gelegd om deze dynamiek te ondersteunen vanuit het omgevingsbelang. Met behulp van monitoring kan de gemeente Heusden in de komende jaren bijsturen als dat nodig is en bijvoorbeeld de omgevingsvisie actualiseren aan de behoeften en omstandigheden van de toekomst.

Op basis van de verzamelde informatie en leemten in kennis wordt de monitoringsopgave voor de omgevingsvisie bepaald. In het OER wordt een aanzet voor monitoring en evaluatie opgesteld om ook in de toekomst een goede wisselwerking te borgen tussen de besluitvorming en de afweging van de omgevingsimpact.

5.5 Detailniveau

De omgevingsvisie beschrijft toekomstige ontwikkelingen op hoofdlijnen. Dit betekent dat er geen concrete uitspraken gedaan worden over bijvoorbeeld het aantal en de type woningen per ontwikkellocatie of een exact aantal vierkante meters groen. Het gaat meer om kaders met een hoog abstractieniveau (minder gedetailleerd).

Het OER sluit aan bij het **detailniveau** van de omgevingsvisie. Dit betekent dat in het OER geen gedetailleerde onderzoeken, zoals verkeersmodellen of geluidberekeningen, plaatsvinden. Dat is niet zinvol om de abstracte kaders van de omgevingsvisie te beoordelen. De beoordeling zal voornamelijk kwalitatief zijn, op basis van expert judgement. Waar nodig worden kengetallen of globale berekeningen gebruikt ter ondersteuning van de beoordeling.

5.6 Plangebied en studiegebied

In het OER wordt onderscheid gemaakt tussen plangebied en studiegebied.

Plangebied

Het plangebied is het gebied waar ontwikkelingen voorzien zijn. In dit geval betreft dit de gehele gemeente. De Omgevingsvisie heeft namelijk betrekking op heel Heusden. De beschrijving en beoordeling van de referentiesituatie is dan ook gericht op heel Heusden. Als het gaat om ontwikkelingen die betrekking hebben op een specifieke locatie, zoals woningbouw in de polder, zal op die locatie ingezoomd worden.

Studiegebied

Het studiegebied is het gebied waar de effecten van de ontwikkelingen op (kunnen) treden. Dat kan groter zijn dan het plangebied. Verkeerseffecten verspreiden zich over het wegennet, luchtverontreiniging verspreid zich door de lucht naar aangrenzende gemeenten en natuurgebieden. Het studiegebied verschilt per thema. In het OER wordt daarom per thema het studiegebied bepaald.

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al bijna 70 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT

E. jan-willem.vanveen@anteagroup.nl.

www.anteagroup.nl

Copyright © 2021

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.